

DEBRECZEN

A DEBRECZENI ÉS VIDÉKI FÜGGETLENSÉGI PÁRT KÖZLÖNYE.

Egész évre 10 — kr.
Félévre 5 — „
Negyedévre 2 — „
Egy órára 1 — „
Egyes szám ára 4 kr.

Felelős szerkesztő: **KOHÁNYI GYULA.**
Főmunkatárs: **IFJ. MÓRICZ PÁL.**
Kiadók: **HOFFMANN és TÁRSA.**

Hirdetési díj:

Négy hasábos petit sorért 5 kr. Nagyobb terjedelmű s több sorú hirdetések alk. szerint jutányos áron vételnek fel. Bélyeg-díj minden külön beiktatásért 30 kr.

Törökország alkotmánya.

Debreczen, febr. 6.

(k.) A Bánffy-kormány ismét letagadta Magyarország képviselőtének egy eminens jogát. Megtagadta azt, hogy mikor az egész világ diplomáciája, parlamentáriája azon dolgozik, azt főzi konyháján, Magyarország parlamentje utasításokat adhasson konstantinápolyi nagykövetének, milyen irányban működ-jék arra nézve, hogy Törökország lakosai alkotmányt nyerjenek, mondván; ez Törökországnak teljesen belügye.

Gyönyörű egy közjogi elmélet! — Ugyan nézzen csak körül Bánffy báró a világtörténelemben, hány háboru maradt volna el, egészen a legújabb idő-kid, ha ő előbb feltalálja ezt a puska-porot s megtiltja minden hatalomnak, — hogy más országoknak il y e t é n bel-ügyeibe avatkozzék.

Vajjon Lengyelország nem volna-e még ma is meg teljes épségben, ha alkotmányának szervezetébe a vétőjog tekintetében más államok be nem avatkoznak? Vajjon Magyarország sorsa hogyan fordult volna I. Lipót alatt, ha XIV. Lajos francia király legalább szin-leg — nem szövetekezett volna II. Rákóczi Ferenczcel? Vajjon hogyan fordult volna Magyarország sorsa, ha az április 14-iki debreczeni nyilatkozat után éppen azért nem tör be a muszka hazánkba! Vajjon kitört volna-e akkor a francia német háboru, ha Spanyolország nem hohenzollern herceget akar királyává választani s ez ellen III. Na-

poleonnak kifogása nincs? Ugyan végre vajjon mutogathatjuk-e mi ma a világnak Boszniát, mint a gőzerővel történő civilizáció csoda termőföldjét, ha a berlini kongresszus az orosz-török viszályba épen A ndr á s s y gróf kezdeményezésére bele nem szól?!

De mit soroljuk fel mi mindezeket — hiszen csak körül kell tekintenünk s látjuk, hogy a konstantinápolyi nagy követek két év óta egyebet sem csinálnak, mint Törökország belügyeit gyógykezelik első és második állomás hajókkal, karmadikkal való fenyegetéssel, krétai blokáddal s más efféle modern arkánumokkal, amelyek valamennyien arra volnának hivatva, — hogy Törökország belsejében a rendet, azok a keresztyén lakosság körében a megnyugvást a mohamedánok közt pedig a türelmességet irántuk helyreállítsák, illetve ki tudja vinni a török kormányzat! S most Bánffy báró azt mondja, nnkünk semmi közünk ahhoz, Törökország lakosai milyen alkotmányt kapjanak, azaz hogy az interpellációhoz fűzzük mi is szavainkat a megígért, és kiereszkolt reformok végrehajtása tekintetében a keresztyén és mohamedán lakosság ugyanazon elbánásban részesüljön!

Bizony, szomorú szívvel látjuk, hogy semmi közünk hozzá, azaz egy konstantinápolyi, mint bécsi külügyi hivatalunk gyenge ahhoz, hogy a maga akaratát érvényesítse, s elég vakmerő ahhoz, hogy a maga akaratát ne Magyarország gondolkodásához irányítsa, hanem megfordítva a magáét, avagy a mástól kölcsön-

vett és eltulajdonított szándékokat a mi kormányunkra is ráoktoryálja.

Szegény Törökország! Mi lesz vele! Neki még csak most akarnak alkotmányt adni olyan emberek, a kik még a magukét sem képesek felfogni s nem hajlandók respektálni!

Thaly Kálmán a közegészség-üggyről.

A képviselőház febr. 4-iki ülésén mondott beszéde.

L a k a t o s Miklós jegyző: T h a l y Kálmán.

T h a l y Kálmán: T. ház! Már néhány év óta történik a belügyi tárca ezen rovatánál, hogy előttem szólott t. képviselőtársam és én kötelességünknek tartjuk felszólalni, a közegészségügynek ha valahol, ugy Magyarországon rendkívül fontos voltától áthatva és arra figyelmeztetve.

Az imént a t. belügyminiszter ur Rátkay t. képviselőtársam tegnapi kijelentésével szemben constatálta és elismerem, bizonyos joggal — hogy nem lehet panasz a tekintetben, mintha oly érdekes culturmoozzanat iránt, minő a színházak ügye nem mutatkoznék a képviselőházban kellő érdeklődés. Igenis, örömmel constatálom, hogy különösen az idej vitában behatóan megvitatták a szinügyi kérdést és a t. háznak azon része is, a mely részt nem vett tényleg a vitában, érdeklél hallgatta a fejtegetéseket. — En óhajtanám, hogy az az érdeklődés, amely a szinügy iránt nyilvánult, a közegészségügy iránt is pártkülönbség nélkül nyilvánuljon. (Helyeslés.) Egyszer szokott egy évben erre is alkalom lenni, tehát nem veheti senki rossz néven azon képviselőktől, a kik a közegészségügy egy vagy másik részletével behatóbban szoktak foglalkozni, ha ezen ügy-nél különösen annak actualisabb részeinél ilyenkor felszólalnak. En érdeklél hallgattam

A „DEBRECZEN” TÁRCZAJA.

A hétről.

— A „Debreczen” eredeti tárczája. —

A hét eseményeiről szólván, akkor mindjárt a vasuti tisztviselők pompásan sikerült gesztenye-sütési ünnepélyéről beszéljünk legelőbb, melynek édes emlékei még most is sziveinkben zsonganak . . .

Nem győzzük eleget emlegetni, eleget dicsérni a derék K u g l e r fő-főrendezőt, derék adjutánsaival együtt, akik között M o l n á r István és R a d ó ellenőr urak szinte kivették a részüket az est sikerült rendezésében, hogy önkénytelen fakad az óhajlás is: kedves vasutas uraim, hátha rendeznének még egy »v i g a s z g e s z t e n y e s ü t é s t« vagy ha mindjárt »k r u m p l i s ü t é s e n n e i s ? . . .

Mert pompás volt ez este, jellemzi a következő párbeszéd, mely királyitablánk egyik köztisztelt s nagyhirű történetíró bírása a

főrendező között folyt le, ép mikor az ürmöst föltögették az asszonykáknak, a battiszt ruhás leánykáknak és a s ö t v e n é v e s n é l i d ő s e b b u r a k n a k .

— Zsebre tehetem a poharat is? kérdezte a táblabíró.

— Már hogyne kérem, felelte meglepetten a rendező.

— No mert beleakarom v é s e t n i a pohárba: »Emlékül a február első napi gesztenyesütési ünnepélyre,« mondotta a táblabíró ur a vasutas hazi ünnep legsikerültebb, de legrövidebb kritikáját . . .

Nagyban folynak a próbák a »V. H. Sz.« hangversenyére és szini előadására is. — A c z i g á n y o k természetesen mi más darabot választhattak volna megfelelőbbet, mint a »C z i g á n y t.«

Az aranyos haju B. B é k é s s y Rózsi urasszony lesz a cigány Rózsi, ki maga is képes biztosítani egy színházi est teljes sikerét . . .

C z a b á n Margit kisasszony pedig

olyan leány szerepet kért, amelyben pattogni is lehet, természetesen a nyelvvel, ez a barna sugar szép leány fogja játszani tehát R e b e k a t . . .

P é t e r Olga, és J o l á n kisasszonyok egy régi kedves író-társunk leányai, szép hangjukkal, bátor fellépésükkel, ügyes megjelenésükkel biztosan több sikert fognak aratni, mint egy némelyik operette-librettó író . . .

K u b a y Margitka — Juliska lesz . . . Az arca rózsapiros, nagy szemei sötétkekek, titokban nagyon sok verset írnak (Ő) róla, de szeretik a leányok is, akik a rendezőktől kik által a közreműködésre kértettek fel, legelső sorban is azt kérdezték:

— H á t K u b a y M a r g i t o t t lesz? . . . No akkor elmegyek én is!

M u h a r r o s y Irénke ez esetben A n n a, a legkedvesebb szőke, a bálók ismert táncosnője, ez uttal nagyobb sikerekre vágyik, biztos neki is a virágokréta . . .

S z i k s z a y Irén kisasszony is ki

mind az általános belügyi vitánál Ruffy Pál t. képviselőtársam fejtegetését, a mely kitért szintén az egészségügyre, mind pedig az előttem most felszólalt t. képviselőtársam beszédét, a mely sok jogos panaszt említett fel úgy az orvosi kar, mint a nép köréből — s a melyekhez egyet — mást én is hozzáadandó leszek — s rámutatott az orvoslási módra. Köztünk csak az a különbség, hogy míg az én t. képviselőtársam, a mint beszédének különösen a végéből vettem észre, teljesen meg van elégedve azzal az érdeklődéssel és tevékenységgel, melyet nemcsak a mostani, de az előttem levő belügyminiszter urak is a közegészségügy egyes pházisai iránt kifejtettek, addig én noha elismerem azt, a mi történt s korántsem akarom kicsinyíteni, megelégedve az eddigi tevékenységgel nem lehetek és én még fokozottabb tevékenységet óhajtanám a belügyi kormányzatok a közegészségügy terén és ebben a tekintetben az igen t. miniszter ur! nem fogja nekem rossz néven venni, ha az ő pártjának egy igen t. férfára az ő rövid belügyminisztersége alatt — magam is tudója és tanúja vagyok — milyen nemes érdeklődéssel viseltette a közegészségügy iránt. (Igaz! a szélsőbaloldalon.) belátva annak különösen a magyar fajra nézve véghetetlen fontosságát is viselte ik most is a közegészségügy azon egyik ágazata iránt, — sőt annak elein áll, amelyre Pap Samu t. képviselőtársam is hivatkozott, t. i. a leleczügy iránt, a melyt elvégre már csakugyan itt az ideje, hogy rendezünk, nehogy, a mint itt is érintve volt ep azon magyarországi illetőségű szerencsétlen gyermekek is, a kik Bécsbe Ausztriába kerülnek, felnevelésükben a magyar nemzet testétől elszakítottassanak, németekké neveltessenek, sok ezer meg ezer pedig végképen elpusztuljon. Azon társadalmi tevékenység, a mely ezen humánus irányban kifejlődik, valóban megérdemli, hogy annak, — magyaros kifejezéssel élve — segélyével a kormány is, az állam is a háta alá nyuljon. Ezt az előttem szólott t. képviselőtársam beszédere óhajtottam megjegyezni.

A körorvosokra vonatkozólag, a kiknek csekély dotációját és nagy fáradságát említette s a kiktől Ruffy Pál t. barátom is szólt, valóban gondoskodnunk kell arról, hogy valamennyire legalább ez e k n e k nek állapota javíttassék, mert az valóban végtelen csekély fizetés egy diplomás embernek, amelyert ők kioldónak és e csekély fizetés beszédének ma fennálló módja is valóban tarthatatlanná teszi az ő existenciájukat és e részben nem ajánlom eléggé az igen t. belügyminiszter urnak Barsvármegyének Ruffy képviselő ur által felhozott példáját, hogy az

igen-igen nehezen behajtható körorvosi díjak beszédét maga a vármegye vállalta el, a mivel az orvosok legalább biztosítva vannak az iránt, hogy azon csekélységhez, a mihez a törvény értelmében jogunk van, még ez sincs meg: e részben bizony a törvénytörések követhetnek Barsvármegyének itt érintett példáját és nem is késtem fogjak követni, ha a t. belügyminiszter ur által, ha nem is a rendelkezés útján, de legalább a hamisítás nevében figyelmeztetve lesznek az eljárásra.

De viszont, mikor a körorvosok helyzetét magam is javítani óhajtanám, megkövetelném am tőlük azt — különösen azoktól, a kik e bécsi egyetemen végeztek, mert nagyon sok van ilyen, — hogy az állam nyelvét is parakodjanak eltanulni. Tudom, hogy a tisztiorvosnak, most már régebbi felszólalásainknak következtében, melyek gyümölcseiket megtermették, kell tisztizni szakvizsgát tenniük, amennyiben a Bécsben végzett igen igen nagy számú Magyarországon alkalmazott orvosok még csak egy magyar bonczjegyzőkönyvet sem voltak képesek felvenni. Ha itt fogy az orvosnövendékek száma Budapesten — fájdalom — nem tudom mondhatják ezt a magyarországi illetőségű, de Bécsben tanulókról, — mert az ottani egyetemen, én ugy tudom, még most is lesz körülbelül 7—800 magyarországi illetőségű orvos növendék. — a kik az t a l a n a leghírebb nevelőintézetek, a kik feleink kiváló tehetségeik által épen karunkra ottmaradnak, ellenben a gyengébbek visszajönnek az országba és különösen a nyugatmagyarországi vidékek árasztatnak el ilyen járóorvosokkal, akik azután minden későbbi orvosi képzettségüket a külföldi folyóiratokból merítik, az lévén az ő ismeretkörüknek és német nyelvüknek megfelelő és így még oiszzahatnak arra is, hogy a magyar orvosi szakirodalom nem terjedhet eléggé. Én egyenesen a diplomák nosztrifikálását óhajtanám, a mint az ügyvédi karnál is fennáll, hogy a bécsi egyetemen szerzett ügyvédi diplomák nem érvényesek Magyarországon való gyakorlatra, ugy az orvosi diplomákra nézve is szeretném ezt a nosztrifikálást kimondatni. Minek függünk mi mindenben Bécsről? (Élenk helyeslés a szélső baloldalon.) Nálunk mások a viszonyok; legyen az ugy az orvosi diplomákra nézve is, hogy azt a diplomát nálunk nosztrifikálni kelljen. (Helyeslés a szélső baloldalon.) Ezt épen a mi egyetemünk önállósága és orvosi-kara meg fogja kívánni és ez nem fog kárára válni a magyar orvosi karnak sem, értem különösen a gyakorló orvosokat.

Ruffy Pál t. barátom megemlékezett az orvosi kamarákról is és azután az igen t. belügyminiszter ur is válaszában említést tett

erről. Az orvosi kamarák eszméjéről igen t. Pap Samu képviselőtársam és magam is tavaly is beszéltünk. Én mellettük foglaltam állást, mert a magyar ügyvédi karnak is felfogásom szerint nem kárára, sőt reputációjának előnyére váltak, jól beváltak az ügyvédi kamarák és ugy vagyok meggyőződve, noha a két szak nem hasonlítható össze, de mégis társadalmi tekintetben legalább az orvosi kar tekintélyét az orvosi kamarák felállítására előtogná mozdítani. Igaz, tudom, hogy az idén a millenáris kiállítás alkalmával tartott orvosi congressuson a kérdés is felvetetett és megvitattott és egynehány szavazattal az orvos urak között az orvosi kamaráknak ügye kisebbségben maradt. Ezt tudom, de ez engem nem ingatott meg előbbi fellevelemben; én most is épen az orvosi kar javára; azóta is gondolkodván a dolgról és azt a mi viszonyainkhoz alkalmazva, az orvosi kamarák felállítását mellett vagyok. (Élenk helyeslés.)

Ruffy Pál t. képviselő ur azt mondotta beszédében, hogy erre vonatkozólag törvényjavaslat is fog benyújtatni rövid idő alatt a t. belügyminiszter ur által, de ő aligha nem rosszul volt értesülve; én örültem ennek azonban a t. belügyminiszter ur válaszában kijelentette, hogy ő még nincs tisztában és nem foglalt állást az orvosi kamarák mellett vagy ellen és tanulmányozza ezt a kérdést mert elhamarkodni nem akarja. Én igen tisztelen és becsülöm el hazt, hogyamarkodni nem akarja, azonban tavaly is körülbelül ugyanazt mondta; s azóta egy esztendő múlt el. Én nem késtem, hogy dacára, hogy a millennium elfoglalta, dacára, hogy a választások és más dolgok foglalták el, még asem vonta el talán egészen figyelmét ezen fontos kérdés tanulmányozásától és kérem, hogy ezentul miután már egy évig méltóztatott gondolkodni rajta, ne méltóztatassék még egy évig gondolkodni: nem lesz az elhamarkodva, ha néhány hónap múlva, vagy fél év múlva valami előterjesztést ebben az irányban kapna a ház a t. belügyminiszter irtól.

T. Ház!
A magyar népet — különösen a népet értem, — de a középosztályukat is hozzá vehetem — általában az egész magyar fajt, de kivált a népet, elmondhatjuk, hogy ha Európa egyéb népeivel összehasonlítjuk, még a magyar faj ellenségei is elismerik róla, hogy a természet igen józan felfogással, éles észszel áldotta meg, úgy hogy a magyar faj természetes ész dolgában igen sok európai népnek fölülte áll.

Köszönhetjük ezt a fajkeveréknek, a klímának, vagy akárminek, tény, hogy ez meg van és számos téren bizonyítja be ez a faj

szállott a páholyból, fel a színpadra, a «gukkerereket» nem fogják megzavarni; mert abból a kedves páholyból, már akárhányszor visszavert égetőbb kerekszöttüket, . . . Hja csak vak az, a ki nem nézi a szép leányt . . .

Szép Gizella, Juhász Jolán és Weisz Olga kisasszonyok is, meg a többi más szereplők mind örömmel játszanak a «Czigány»-ban a cigányokért, azért meg ha tovább dicsérnénk őket, még talán reánk mondanák: — «Nem hiába, hogy e z i g á n y ?!» . . . Tehát csak annyit mondunk még, hogy meglepő lesz az este s aki el nem akar maradni, már jó előre váltassa meg, irassa elő a jegyét, mert zsúfolásig lesz a kakasúlló is . . .

Megtörtént a főmérnök kinevezés is. Meglepetést nem hozott reánk a nagy Mikadónak hosszas titkolódzása . . . A hegy ezuttal nem egeret, csupán főmérnököt szült: Senki sorsát ki nem kerülheti, mi is megnyugsunk azért a választásban illetőleg

k i n e v e z e s é b e n, a Mikadó lelke legyen rajta, csupán azt jelentjük még ki, hogy most már a fiatal főmérnökön áll nagy és hatalmas alkotásaival kiérdemelni a márványtáblát arra a bizonyos rózsát é r i házra, ahol v a l a h a — a gonosz nyelvek szerint n e m i s o l y a n régen — a bősége ringott s a m i l y e n t Debreczenben már a Csokonai-születési háza kiérdemelt? . . .

Egy jó tanácsosál különben szolgálhatunk, furattasson a kistemplom előtt ártézi kutat — még ott ugy sem furtak — hisz elég fiatal erő hozzá s mindjárt lesz örök emék, a f a t o r o n y, mire aztán fellehet iratni még a Mikadónk nevét is . . . Kedves főmérnök ur kövesse azért csak a mi tanácsunkat s ha szakit a r e n d s z e r r e l m i s e m l e s z ü n k, de miért is lennek — s z e m é l y é n e k e l l e n s é g e i ? . . .

A bécsi operaház egy kiérdemült énekcsónóje is hangversenyezett tegnap a «Bika»-szállodában, természetesen németül, természe-

tesen válogatott társaság előtt, élénkelte a m ü r n m e l n d e s L u f t c h e n t ? . . . Oh szent Péntek nap! De pajzán is ez a német muzsa . . . M ü r n m e l n d e s L u f t c h e n ? . . .

Igaz biz az, hisz csakugyan tegnap péntek is volt. És pszt! . . . Ne zavarjuk azokat a bámulatos pianissimókat, melyet igazi mesteri módon végez s melyekkel az ének művész nő, a «Miskolczi Szabadság» szerint még egyedül képes hatást elérni . . .

A péntek estéről eszembe jutott a szombat este, amely meg ma van, a b a k f i s l e á n y o k b e m u t a t ó j a a f i l l é r e g y l e t t e a e s t é l y é n ; — boldog aki ott lehet! Ez lesz am az igazi virágos mulatság, a t e r ü l j, t e r ü l j t ü n d é r a s z t a l o k k a l, hamvas arcú szép leányokkal . . .

Hajdu-Husár.

józan értelmét és felfozását, de — fájdalom — csodálatosképen az egészségügy iránt — eddig legalább — nagyon kevés értekezést tanúsított.

Igen nagy súlyt helyezek arra, hogy az iskolákban, különösen a népiskolákban, de legkülönösebben a tanítóképezdeknél nagy súly helyezessék erre a tárgyra azért, hogy a tanítók kik kimenendők lesznek életüket a nép között tölteni, az ifjú nemzedéknek mindenkor a fülébe sugják, oda prédikálja a közegészségügynek föltötte fontos voltát. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Habár nem akarok a statisztikához fojtomni ebben a dologban de legyen szabad mégis egy pár adattal ráutalni arra hogy a népszaporodás a jó táplálás és az egészséges állapot következtében nálunk hála Istennek — nagyon megvan. Amennyiben Németországban 1000 emberre 67 szaporulat esik, franciaországban csak 32, — indjuk is, hogy a francia nemzet vajmi kevésbé szaporodik sőt némelyek szerint fogy, — Ausztriában 49 a szülöttek száma, Magyarországon több, 52, úgy, hogy a Magyarországon szülöttek arányát csakis Németország mulja fölül Európa műveltebb államai között. Tehát föltötte nagy panaszunk nem is volna a népesedésre nézve, ha nem volna nálunk oly nagy a gyermek halandóság. Amiként ezt statisztikánk mutatja nálunk a gyermek halandóság irtóztató és annál rosszabb állapotban van mert midőn az ártatlan gyermeket igen sok esetben meg lehetne menteni föltötte nagy számban ragadja el a halál különösen 1—5 éves korukat, ez az, melyre különös figyelmét felhívom a t. kormánynak hogy a nagy gyermek halandóságnak humanitárius intézkedésekkel és a közegészségügyi állapotnak minél inkább javításával igyekezzék elejét venni (Helyeslés a szélső baloldalon) és ekkor felszaporodik a magyar faj. Ezért tekintem a közegészségügyet nálunk véghetetlenül fontosnak.

Van népünknek egy megrögzött rossz szokása, mely különben, mint mondám, annyira értelmes, hogy orvost nem igen akar bizni, kuruzslóhoz, javas asszonyhoz fordul meg és csak akkor hív orvost, mikor már a beteg agóniában van. Kivált úgy van ez a gyermek betegségeknél, hogy mindenféle koma asszony és sógorasszonyok a receptje és tanácsa szerint akarják gyógyítani a gyermekeket, a helyett, hogy orvoshoz fordulnának, a ki még azt megmenethetné. Népünket erre ingyen kiosztandó egészségügyi kitékkel kellene kioktatni; az ilyesmire, fájdalom, még nincsen érteke.

De legyünk népünk iránt — bocsánatos, hogy kitérek, de ez a themával összefügg — legyünk e tekintetben igazságosak és ne vádoljunk egyedül a népet, midőn a felsőbb osztályokban is van hiba, ne vádoljunk egyedül a népet, midőn azt tapasztaljuk, hogy télire ablakait is többnyire betapasztja, a mint a felső vidéken látni lehet. Igaz, hogy a népet sokat van a szabadlevegőn napközben is, tehát a lakóházak egészségtelen levegőjét legalább annyiban tűrheti el, hogy sokat van a szabad levegőn. Ez azonban a néptől annyira átment a középosztályba, hogy sehol nemzet nincs, a mely irtóznak a levegőtől, mint a magyar. Pl. ilyen közegészségellenes levegő van e teremben, melyben tanácskozunk s a folyosón, a hová gyenge tüdejű bronchitisban szenvedő és gyenge gégejű ember ne jöjjön, mert ha látja azon henteskére való füstöt, elrémül bele s akárhany ablakot nyisson valaki, mindjárt akad tiz kéz, a mely becukja. (Derűtséggel.) Ugy van! Ne csak a nép ellen panaszkodjunk tehát, hogy fél a jó levegőtől, mert maguk is rossz példával meggyünk elől és okosan történik ugyan, hogy a szünet közt legalább a termet szellőztetik, de mondhatom, hogy ott a folyosón oly állapotok vannak, hogy nem vehetünk a tencsénmegyei vagy árvamegyei tótnak szemére semmit, a ki nem szellőzteti a szobáját, mert itt sem engedjük meg a szellőztetést, pedig a jó levegő szükséges az embernek, mint a halnak a víz. Ezt csak példának hoztam fel röviden (Helyeslés.)

Említette a képviselő ur a minket fenyegető nagy vészt, a pestist. Ennél nem vádolhatom a kormányt, nem is gyönyörködöm benne ha vádolhatnám, mert a milyen studiumban most jelenleg van — adja Isten, hogy végkép távol maradjon az, — a mint értesülve vagyok a hírlapokból, megtette azon teendőket, a melyek a kezdetnek kezdetére elegendők. Ugy tudom, hogy Fiuméba kiküldötte a biztost, a ki a vesztegőz felállítására iránt tárgyalást folytatson és itt olvasom a közegészségügyi tanácsnak kezében levő jelentésében, hogy a Bombayben jelenleg uralgó pestis terjedésének gátlására mit cselekedtek, hogy t. i. az igen t. miniszter ur utal felhivatva, a közegészségügyi tanács tanácskozott ezen ügy felett és mint a jelentése mondja, abban állapotott meg hogy az 1852 iki övő rendszabályok elavultaknak tekintendők és hogy azok alkalmazása mellett a forgalom és kereskedés szükségtelemül, ezél nélkül korlátozhatnék és hogy azok a rendszabályokkal a pestis ellen megelégszik, a melyek a drezdai nemzetközi értekezleten az ázsiai kolera terjedése ellen megállapítottak.

En igen tisztelen a közegészségügyi tanácsot, de azt hiszem, hogy téves uton jár, mert azzal sem vagyok megelégedve, hogy Daniel kereskedelmi miniszter is rendeletet bocsátott ki épen fiumére vonatkozólag és hogy általában a pestis a tenger felől, dél-keletről be ne hurcoltassék.

Nem vagyok ugyan doctor medicus és nem tekintem magam szakértőnek, de vagyok historicus, aki ezt tanulmányoztam, mert Magyarországot a pestis sokszor gyötörte és a kolera pusztításai gyerektájak ahhoz képest, a mit ezen irtóztató nyavalya a földön tett. Volt pestisjárvány, melő a magyar föld lakosságának 1/4 részét, némely helyen 1/3 részét elpusztította. És a mit a baj természetére pathológiai, contagiumi, epidemii jellegére nézve feljegyeztek, azt tanítja, hogy a mint a kolera nézve a talajnak befolyása van, vizes, mocsaras talaj elősegíti, egy pestisre nézve ez nem áll, legalább Magyarországon a Szepességben csak oly nagy mértékben és pedig tél idején is dühöngött a pestis, mint a Tisza vidéken, Hódmező-Vásárhelyen vagy Debreczenben. Lőcsén, melynek 800 lakosa volt a múlt század elején, másfél év a l a t t 2500 h a l t e l b e n n e, — s Debreczent, amely a múlt század elején a legnépesebb városa volt az országnak, amelynek lakossága akkor körülbelül 30.000-et tett ki — 10.000 halt el. irtóztató arány ez, emberomlás volt. Kassa városának négy kapuja közül hármát be kellett csukni, mert nem volt, ki strázsálja; a negyediken hordták ki a halottakat.

A pestis terjedésére az mondatik, hogy Törökország felől jön. Igen, Kelet a forrása, de nem Törökország, hanem mindig India volt a forrása; honnan Persiába, Persiából Törökországba, Törökországon át pedig hozzánk jött. De volt idő, midőn Lengyelországot felől terjedt. Azt tanultam én a történelemből és azt mutatják az archivumok adatai, hogy a pestisnek igenis gátat lehet vetni. Akkor még nem tudták, hogy bacillusokból származik ez a betegség, mégis ma azt mutatják a legújabb kutatások, örülne, ha sikerült szűrumát fölfedezni, hanem az eddigi tapasztalatok mind az azt mutatták, hogy ez ellen más orvosság nincs, mint a legszigorubb zárlat, nem olyan, mint a kolera ellen, a melyre a népdal is elmondta: F a l u v é g é n a v a s v e l r i m é g i s b e j ö t t a k o l e r a. (Derűtséggel.) A pestis szintén bejön, ha csak zárlatot alkalmazunk. Lengyelországban 1707-ben, különösen Krakóban dühöngött és Kassán volt egy vicze-gen ráis, Bertóthy Ferencz, ez úgy el tudta zárni a Kárpát vonalat, hogy két esztendeig vissza tudta tartani a pestist és mikor 1707 végén bejött, akkor is Temesvár felől jött Mákóra, Hódmezővásárhelyre s így terjedt tovább rombolta az országot. A karantin az, amely egyedül véd és nem elég olyan karantin, mint s kolera ellen, vagy olyan, mint a Daniel miniszteri rendeletében van, mert az megengedi az új szőnyeg behozatalát

Tiszte'em. Ha itt van a szőnyeg, itt van a pestis is; épen azzal hozhatják be Persiából — Es nem is kell messzire menni; 1879-ben Oroszországba hurcolták be a Pestist Persiából. Budapestről az akkori kormány által kiküldött Rózsahegy doktor bővebben beszélhet róla. Figyelemmel kísértem, mert történelmi tanulmányaimnak megfelelt a zárlat rendezés. Az orvosok elfojtották.

Walljenka asztracháni egyetlen községben ütött ki, de nem tudott tovább terjedni. Karanténhoz az orosz ért a legjobban. — Mert minő volt az?

Kozákokkal és lovasokkal körülvárták az egész községet, vörös zászlókkal lineát húztak és kimondották, hogy a ki azon kívül jön, azt l ö v i k; élelmi szereket raktak le a distanczián belül és azokon jelezni kellett, hogy van-e még pestis vagy nincs. Mikor hónapok mulva jelezték, hogy már nincs, akkor aztán rendelet ment ugyanazon helyre, hogy mostan az egész községnek minden lakója egy bizonyos kijelölt napon megfürödjék, akkor azután vonuljanak egy másik helyre, a hol új ruhát váltanak. Mielőtt a lakosság kivonult, az egész községet felgyújtani tartoztak. Így is történt. Megfürödték, átöltöztek, leégették az egész községet és akkor kártalanították őket. Igazi oroszos eljárás, az igaz, de nem jött a pestis sem Oroszországba sem Europa többi részébe. A legszigorubb zár kell az ellen, mert nem elég, a mit a miniszter eltiltott, pl. viselt ruhákat. Tudom példakkal illusztrálni, hogy nem viselt, ruhákkal, hanem kenderrel terjedt a pestis, pl. Hódmezővásárhelyről vitték Kecskemétre, és pusztított az emberek közt. Kész szőnyegekkal hozták be legjobban, mert ha pestises ember rakodás közben megéri, a közönség mind ide jön. Tudom, hogy ma előrehaladottabbak a viszonyok, az orvosi tudomány, is halad akkora irtóztató pusztítást, mint a múlt században vitt végbe, most mégsem fogna végbemenni. De máris sokkal veszedelmesebb a kolera. Többször próbálkozott itt már. Mikor t. ifjú képviselő urak kik most nagy számmal jöttek fel, farsang lévén egy mulatságról hazamennek, 3 óra tájban a varoshazterem és hallanak megkondulni a belvárosi plebánia toronyban egy harangot akkor gondoljanak az én mostani beszédemre, mert ez a pestis-harang, mikor Mária Terézia alatt a pestis itt utoljára dühöngött és Budán Pesten iszonyu pusztítást vitt véghez, kivált a rácz lakosság közt akkor egy kegyesszívű hölgy tett egy alapítványt, hogy azon órában, mikor az utolsó pestises meghal, huzzák meg örök időkig a harangot. Ma is a városház tornyán levő tűzőröknek ez a legjobb jövedelmük, mert egy váltó forintot kapnak a haranghuzásért; lemennek a városház tornyáról, felmennek a plebánia tornyába és 3 órákor mindig meghuzzák a pestis harangot. Ez emlékeztet minket, hogy vigyazzunk különösen most, mikor a baj jelentkezett. Mert Beludzsisztanban elterjedt, tehát közeledik és nem hiszem, hogy a Suez csatornán fel lehetne tartani. És ha a zarandoklásokat elzárják is, nagyon félek, hogy a kereskedelmi kapzsiság ezt a rettenetes nyavalyát ide fogja hurcolni. A baj nagy terjeszkedésének okán szolgál az egészségügyi rendőri szabályoknak meg nem tartása annyiban, hogy a pestis különösen az el nem temetett emberi és állati hullák kigőzölgésétől igen terjed, sőt van eset, hogy abból keletkezett. 1541-ben Budán Roggendorf 16.000 németjének el nem temetett testéből tamadt, amire Sulejman Budáról visszavonult az ő budai hegyek tetejére, a táborba. A pestist nem ő hozta, hanem az it ü t ö t t k i az eltemetetlen hullákból. Itt is ket rem a belügyi kormányt intézkedésre, mert tudom, hogy rendelet van kiadva, hogy pl. az elhullott állatok testeit mindenütt el kell temetni, csak hogy ezt nem igen hajtják végre. (Igaz ugy van a szélsőbaloldalon.) Vármegyét tudnék megnevezni, a hol a sertésvész alkalmával elhullott sertések hullait odadobják az árkokba; jönnek a cigányok elhurcolják esznek belőle — azoknak talán nem árt — jönnék azután az ebek és az elhullott állatok

ott rothatnak. Ezek az elhullott állati dögök legnagyobb terjesztői lennének a pestisnek, isten ne adja, hogy a pestis hozzánk jöjjön. Arra kérem, tehát a belügyminiszter urat, hogy az óvó rendszabályok mellett utasítsa az összes vármegyei közegeket, hogy a rendelet szigorúan hajtassák végre, hogy az ne csak papíron maradjon, mert tudnék névszerint vármegyékre hivatkozni, a hol az elhullott sertést nem temetik el, hanem ott rothatnak el az árkokban. Igen kell e tekintetben vigyázni általában a tisztsságot minden áron előmozdítani, mert nagyon helyesen mondatott, hogy a pestis ellen a főorvosság a tisztaság és szellőztetés. Aki teheti s kivonulhat a hegyek közé az emberektől elzárkózva legjobb van ottan megkímélve.

Velenczében — úgy tudom — lesz az Ausztria Magyarország részéről indítványozott egészségügyi kongresszus megtartva a pestisragály behuzrolása ellen. Beesből a külügyminiszterium részéről, hal jól vagyok értesülve, Lützov van kiküldve. — A belügyminiszter ur a magyar kormány részéről, úgy tudom, dr. Chyzer Kornél urat fogja beküldeni. — Ha mellette még egy specifikust kikerülne, a ki talán szérummal vagy bakteriologiáaál foglalkozott, másodlagosan mint szakembert, azt hiszem, ez nem fogaa árteni. De ne álljunk meg itt ennél, hogy ezeket kiküldi és ezek jelentést tesznek. — Remélem, hogy a magyar kiküldöttek úgy fognak eljárni, hogy ezek a kormány nevében ajánlják a megállapodásokat és ne engedjük magunkat itt is a belügyminiszterium gyám-sága alá helyezni, (Helyeslés a szélsőbalon) hogy a belügyminiszter küldöttei egyuttá Magyarországot is képviseljék, hanem a magyar kormány kiküldöttei csak olyan önálló jogot követelhet ott magának, mint az Ausztria részéről kiküldött (Helyeslés a szélső baloldalon.) En tehát közjogi szempontból is a mai álláspontunkat fentartani az európai államok előtt épp ezen alkalommal is figyelmébe ajánlom a t. belügyminiszter urnak. Ha ajánlatom nélkül is megtette volna, annál jobb; ha pedig nem jutott volna eszébe, ne vegye tőlem rossz néven a figyelmztetést. quarantaine-ről

Hogy e rettenetes ragadóvány — mert őseink így nevezték — mennyi pusztítást vitt végbe, arra igen sok adatunk van. Magam is sok részletet tudok; le is irtam másutt, de nem uratom vele a t. hazat. Kivált az országos levéltárban van sok adat a fertőtlenítésről stb. — Nem mondom, hogy ezek nagy része el nem avult, de sok dolognak ma is hasznát lehetne venni, annyival inkább, mert azt tudjuk ugyan már ma, hogy a pestis bacillusokból származik, de még mé sincs eldöntve, hogyan terjed emberről-emberre, ruháról ruhára az alta, vagy más hogyan-e? En úgy tudom, hogy a viznek, az égaljának nincs reá befolyása, mert télen is Liptóban, Szepesben épuzy dühöngött, mint nyaron az Alföldön. — Azt hiszem, hogy még nincs annyira megérve e betegség gyógrászati természeté, hogy haszontalan dolog volna, ha a miniszter ur elrendelné, hogy az országos levéltárnak kivált kancellári, helyhatósági részében és az u. n. limbusban levő adatok szedessenek ki és tétessenek át a közegészségügyi tanácshoz, mely talán e gyakorlati tapasztalatokból merített adatok egy némelyikét felhasználhatná. Ebből is ki fog tűnni, hogy a levéltárnak nemcsak tudományos, hanem gyakorlati haszna is van.

Végül még egy speciális dologról kívánok szólni. Tavaly is figyelmébe ajánlottam a t. miniszter urnak egy ügyet, sőt előadja Hieronymi volt miniszter ur már kezdett is e részben intézkedéseket tenni. Ertem a pozsonyi országos kórház építésének kibővítését. Kivált az elmebetegek osztálya van tullelhelve 120—130 ilyen szerencsétlen ven egy földalatti helyiségben. Kérésre és a kórház memorandumára a volt miniszter ur a kibővítésre már telkeket is szerzett, tervek is készültek. En a miniszter urat tavaly meg sürgettem és ő azt mondta, hogy a terveknek sokféle stadiumokra kell átmenők, dr. reméli, hogy ősszel megkezdetheti az építést. Ugy

tudom azonban, hogy máig sem kezdette meg. Pedig a dolog nagyon sürgős az állapotok ott botrányosak földalatti, nem embernek, hanem mosókonyhának való helyiségekben tartják azt a 120—130 örültet a humanismu arczul ütésével.

Tudom, hogy ha egy állami épületet kezdenek építeni, akkor a terv sokféle mérnöki hivatalon megy keresztül, a míg azt megbírálják, csak hogy már ugyan régen bírálják; azért kérem a t. belügyminiszter urat, hogy ha már az ősszel nem kezdik meg az építkezést legatább a jövő tavasszal fogjanak hozzá.

Egyébb bajáról az országos kórháznak alkalommal nem akarok szólni. Csak ezt hoztam elő, mint legsürgösebbet és igen kérem a humanizmus vezéreket bátorkodiam a t. miniszter ur szives figyelmébe ajánlani mielőtt segíteni mé tőztassék.

Áthatva különben a közegészségügy nagyfontosságától, a költségvetést, mely erre irányul, elfogadom. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.)

TARKA-ÉLET.

Az összes debreczeni riporterek az államfogházban.

— Sajtóperekről, párbajvétségekről. —

A mi derék riportereink, segéd szerkesztőink, a kik az esztendő minden napján csak a szenzációkban utaznak, csak a szenzációkat keresik, most jömaguk szolgáltatják a szenzációhoz a tárgyat.

A mi kedves, ma holnap »saját küldönnek« is nevezetű, fáradhatatlan vizsgáló bíránk, Harsányi Gusztáv sajtóügyi vizsgálóbíró ur egész halmaz hírlapírói sajtó és párbaj vétségben fejezte be sikerrel a vizsgálatot, hogy azután az ibolyák és szabadság hónapjában, márcziusban majd tárgyalás tárgyalást fog érni s ítéletet ítélet követ. . . . És ha Vass Antal bírórék, vonás alatt megjegyezve a legsnajdigabb és legirigyeltbb fiatal bírót, nem lesznek a szerkesztőségekre tekintettel, akkor Sodoma és Gomorha pusztulása vár a szerkesztőségek rendetlen szobáira. Mert az összes debreczeni riporterek — Gily felelős szerkesztőt sem véve ki, Mile, Szathmáry, Löw és Lindenföld urak az ibolyák hónapjában állanak, részint a sajtóban, részint párbajokban elkövetett és megvádolt vétségeik miatt a törvényszék ítélőszéke elé, biztos tudatával a — becsukatásnak*.)

No maga a börtön nem lesz valami tul-szigoru. Mindössze pár hetit áll a mfogház a Szegedén, ahol tudvalevőleg igen kitűnő halpaprikást szoktak főzni, a hol matráczos, selyem paplano; agyon alhatik a nagyságos rab urak s hol még kellő diszkreczió mellett — unokanővérség a szükséges kellék — bájos hölgy-látogatókat is fogadhatnak a rab urak, akik közül azerilan tehát egyik sem lesz sem a rab Ra by, sem a rab rebbi martir kinjaira kárhoztatva, az utóbbira a hosszú nap töredelmét értvén mint azt Jókai Maurus vajdánk leírta volt.

Hanem annál szomorubbak a kilátásai az ugynevezett fő és felelős szerkesztő uraknak, kik ez eleven munkatársak hiányában egyedül az ollóban vetve bizodalmutakat, kénytelenek lesznek maguk pótolhatatlan riportereiket pótolni, szomorú megadással ballagva hivatalos szobákból, hivatalos szobákba, ahol, mindenütt egyformán rideg lesz a fogadtatásuk.

— Kenda az az Alvinczy? fogják majd mondani a derék hivatalos urak, kendentek nincs hir, hová tették a mi riportereinket? Kendentek csak irjanak vezetők cikelyeket.

Tisztelt esküdt urak, tisztelt bírórak ne legyenek kegyetlen szívvel azért irányukban, s ha már itélai akarnak: hozza

* Ezt Hoffmann kiadó terjeszti.

nak felmentő ítéletet a mi derék riportereinkre, mit kaptunk el őket, mert az államfogház a legelső kvalifikáció a »nagyságos« címre, azért kérve kérjük az urakat, csak hozzanak felmentő ítéleteket, akkor a »Közérdeki«, akarom mondani közvélemény halála örökös leend . . .

Chevalier de Flaneur.

Ujdonságok.

*** Egy detektiv regénye.** Lapunk hetfői számában megkezdjük új regényünk közlését, minek »egy detektiv regénye« a címe s mely egyike a modern könyvpiacz legérdekesebb, legszenzációsabb termékeinek. Amerikai idegfeszítő bűnügyi regény, a hirneves Ottolengui Rod-rigótól, ki egyike dollár-föld legtehetségesebb, legkedveltbb írónak, ki különösen mester az ilyen érdekesítő detektiv és tolvaj históriák megírásában, ez elvetemedett bűnös világ hőseinek a rajzolásában, a ki nem csupán azt írja le, hogy mint származott a bűn, hanem világosan feltűnteti a lélek ama rugóit is, mik a tiszta embert beledobták a bűnténybe. A kitűnő és érdekesítő amerikai regényt ifj. Móricz Pál, lapunk főmunkatársa, fordította át magyar nyelvre.

*** Istenitisztelek.** Holnap, vasárnap f. hó 7-én az istenitisztelek az ev. ref. templomokban a következő sorrendben tartanak meg: a nagytemplomban Mitrovics Gyula lelkész, a kistemplomban Mindszenti Imre s. lelkész, az ispoztály templomban K. Tóth Kálmán lelkész, a Kossuth-utcai templomban Szilágyi Imre s. lelkész. Az ág. hitv. ev. templomban d. e. 10. órakor Mátérá y Lajos lelkész, d. u. 3 órakor Geisztlinger Pál s. lelkész végzi az istenitiszteleket.

*** Dorottya napja.** Ma van Dorottya napja, a hó megindult s fehér lesz a föld, fehérebb, mint az orosz éjszakák, úgy lássuk még csak most köszönt elő a tél, most emelintette meg csak meg a kalapját, melynek karimájáról hull ez a szép fehér, puha hó. Ha holnapra elnem olvad s ily szépen szitálnak a pihék, akkor a jó falusiak ma este már szának mehetnek Dorottyát köszönteni, csak a veres róka koma piroslik majd ki a fehér mezőségen.

» Debreczen-m. szigeti gyors vonat. Régi kívánsága már az Debreczen városának s különösen a tőle keletre eső vidéknek hogy ez a vonal gyorsvonatot kapjon. A tegnapi városi közigazgatási bizottság is foglalkozott ez ügygyel s elhatározta hogy a debreczen m.-szigeti gyors vonat érdekében felterjesztést intéz a kereskedelmi miniszterhez. Hiszen ennyi is szép, l. közíg. bizottság de mikor mozdul már meg a város képviselote abban az irányban hogy Budapestel kedvezőbb csatlakozást kapjunk mert nincs Magyarorszaguk több nagy városa, mint ezen a vonalon fekvők amelyek oly későn kapják a bodapesti postát mint mi! Egy dupla sinpár Bpesttől P. Ladányig segíthetne ezen.

*** A Kazinczy-pályázat győztese.** Seg-napi lapunkban említettük, hogy a 12. sz. pályamű az, melyet a Csokonai kör bíráló bizottsága az első — 4 arany — jutalomra tartott érdemesnek, azonban tollhibából kimaradt a címe a tudósításból. Most tehát közöljük hogy a legjobbnak ítélt pályamű a 12. sz. Péterbátyám címzet viseli s gördülékeny versekben, gyönyörű költői nyelven van írva. Kíváncsian várjuk, kit rejt a jelges levele!

* **Városi közigazgatási bizottsági ülés.** Debreczen sz. kir. város közig. bizottsága tegnap d. u. tartotta rendes havi üléstét D e g e n f e l d József elnöklele alatt melynek lefolyásáról újdonsági rovatunkban tudósítunk.

* **A megyei állandó választmány ülése.** Hajdúvármegye állandó választmánya ma délelőtt 10 órákor a vármegyeháza nagy termében gróf D e g e n f e l d József főispán elnöklelele alatt ülést tartott. Az állandó választmány mai ülésén fejezte be a f. hó 12-iki megyei közgyűlés elé kerülő tárgyak előkészítését és látta el azokat határozati javaslatokkal.

* **A debreczeni fősorozás.** A debreczeni fősorozás — mint már említettük — április hóban lesz meg tartva s a sorozó bizottság a következőleg alakult meg: katonai részről a 39-ik gyalogezredtől Philipp őrnagy Berger főhadnagy, a honvédség részéről Dobos alezredes és Bokor István hadnagy, polgári részről elnök Boczkó Samuel rendőrfőkapitány orvos dr. Sárvány Gyula főorvos, bizalmi férfiak Hajdu Ignác és Vecsey Viktor. A sorozást a következő rendben tartják meg: ápr. 7-én az első korosztálybeliek 1876: az állításkötelesek száma 373, április 8-án a második korosztálybeliek 1995, az állításkötelesek száma 200; ápril. 9-én a harmadik korosztálybeliek 1874, az állításkötelesek száma 190. A sorozást a »Pavillon« laktanya VI. sz. épületében tartják meg.

* **Házkutatás a Debreczeni Hirlapnál.** H a r s á n y i Gusztáv vizsgálóbíró átiratára a rendőrség ma tartotta meg a házkutatást a Debreczeni Hirlap szerkesztőségében, amikor lefoglalta azon kéziratot, a melyért M i l e Pál lapunk belmunkatársa indított sajtóperet a nevezett lap ellen.

* **Az ügyvédi kamarából.** A debreczeni ügyvédi kamara közhírré teszi, hogy K r e u t z e r Mihály dr. ügyvédet névjegyzékébe Szolnok székhellyel fölvette.

* **A honvédőrmesterek bálja.** A debreczeni híres 3-ik honvéd gyalogregiment nyalkabánál nyalkább derakabánál derakabb őrmesterei t. hó 21-én a »M a r g i t« fürdő disztermében bált rendeznek mely fényesnek ígérkezik A honvédőrmesterek a szeretett ezred parancsnokot a kitűnő katonát és embert N y i r i ezredest kérték fel a diszelnökség elfogadására mit ez készséggel is elfogadott Hiszük hogy a derek őrmesterek, kik a gyakorló téren mindig oly emberségesen állják meg a helyüket a »bál-platzen« illetőleg parketten is sikerrel elismerést fognak aratni.

* **Hymen a múlt hóban.** — A farsang első hónapja még nem nagyon látszik meg az anyakönyvi hivatalban, vagy legalább az anyakönyvekben s bizonyára csak ebben a hónapban fogjuk látni a januári bálók hatását. A t. főorvosnak a tegnapi közigazgatási bizottság elé terjesztett jelentése szerint ugyanis házasságra lépett a múlt hóban ev. ref. 26, róm. kath. 2, izr. 2 és vegyes 9, összesen 39 pár.

* **Hangverseny a Bikában.** Kevés számú közönség előtt hangversenyezett a bécsi opera ház volt énekesnője Schlager Antonia kisaszszony tegnap este a Bikában. A kis számú közönség igen jól fogadta a jőnevű énekesnőt, kinek a művészete már azonban befejezett. Kiserője S c h i m a n n ügyes zongoramester és semmi más egyéb. A művésznő, — mint értesülünk — nem fogja az estét megismételni.

* **Gazdasági felolvasások.** Azon nagyfonságú gazdasági felolvasások, melyeket a debreczeni gazdasági egyesület kezdeményezett még a tél folyamán folyton tömni fognak. A legközelebbi felolvasás a gazdasági tanintézet termében f. hó 9-én délután 5 órákor lesz, a mikor F e r e n c z y Ferencz gazd. tanint. tanár »A sertésvészről« fog felolvasni. A következő felolvasás tárgya »A szőlőtelepítés« lesz, melyről S z a b ó Lajos gazd. tanint. vinczellér fog értekezni.

* **Honosítási eskületétel.** P a c z e l t János és S c h a g e r Károly debreczeni

kereskedők, kiknek a belügyminiszter legközelebb engedélyezze a magyar állampolgárságot, a mai napon tették le a honosítási esküt S i m o n f f y Imre kir. tan. polgármester kezébe.

* **A tiszteletbeli állásokról.** Egyik szabad királyi város polgármestere kérdést intézett az iránt a belügyminiszterhez, hogy a tiszteletbeli állásokra kinevezettek miképen és meddig használhatják ezimeiket. — A belügyminiszter válaszában kijelentette, hogy a tiszteletbeli címet viselő hivatalnokok és egyesek csak a legközelebbi tisztújításokig élhetnek azzal, ha akkor meg nem újítják a kinevezést, úgy a címet tovább nincsenek jogosítva viselni. Így Debreczenben is sok hivatalnok van, a ki vagy a tiszteletbeli tanácsnok, tiszteletbeli főorvos, vagy más címet kapott a múlt években, a mennyiben az nban azok a legutóbbi tisztújításon nem nevezettek ki újra, erről a szép cím használatáról ezek szerint kénytelenek most lemondani.

* **V. H. Sz.** A mai napon a vidéki hírlapírók szövetsége pártoló tagjainak sorába B é s z l e r Károly tanácsnok, arvaszéki elnök és dr. M a g o s s György tb. főügyész léptek be 3 évre s a tagsági díjat a pénztáros kezébe lefizették.

* **Militária.** z átvonuló katonaság elszállásolása olyan honpolgári kötelesség, a mely a szükséges rosszak közé tartozik. Még a legjobb, ha tisztességes váltság díj utján megszabadulhat tőle az ember. A múlt hóban ezek a tiszték kevés vizet zavartak, amennyiben mindössze 3 törzstisztet és 10 főtörzstisztet kellett atszálásolni. A helybeli katonaság összes létszáma a múlt hóban 2118 ember és 458 ló volt.

* **Az »Iparos kör« bálja** holnap (vasárnap) a Bika disztermében tartatik meg. Ezen kedélyes fesztelen mulatságot minden évben oly szép közönség látog tja, hogy azt méltán a legsikerültebbekhez sorolhatjuk. — Felhívjuk erre most is a mulatni vágyók figyelmét.

* **A debreczeni jótékony nőegyesület** következő meghívót vetiük: Meghívó a debreczeni jótékony nőegyesület 1897 febr. hó -én d. u. 3 órákor az arvház ülestermében tartandó választmányi gyűlésére. Tárty: 1. Segélyezések. 2. Folyó ügyek.

* **Feloldott zárlat.** Tetőtlen községet, mint előjárósága a debreczeni mezőrendőrkapitányságot értesítette, a sertészar alól feloldatott.

* **Elvesztett arany óra.** Pénteken délután 5 óra tájban a színházról a főpiaczig esetleg a főpiaczon — elveszet egy kettős fedelű női arany óra kis rövid arany lánczal melyen arany lóhere függött. Az óranak ismertető jele hogy kerüléke apró szegletekre van közzörülve A becsületes megtaláló kéri tük hogy azt akár a rendőrséghez akár a városházánál levő vasár felügyelőséghez adja be, hol igen tisztességes jutalomban részesül.

* **A közbiztonság a múlt hóban.** A rendőrség január havában 135 fogást csinált, amelyek közül azonban 122 csak rendőri kihágás volt s mindössze 13 olyan lopás fordult elő, amelynek elkövetőit kir. ügyészséghez kellett atszolgáltatni. A városból a múlt hónap folyamán eltolonczoltatott a rendőrség: 45 férfit és 8 nőt, kényszerutóval ellátott s a kiutasított 16 férfit és 3 nőt.

* **Meghívó** Vettük a következő meghívót: A »Debreczeni Munkás Dálegylet« 1897 évi febr. hó 9-én vasárnap d. u. 5 órákor tartja évi rendes közgyűlést az egylet hejiségekben (N. Csapó utcai ipariskola Barcsyház), melyre az egylet alapító, pártoló és működő tagjait tisztelettel meghívja az Elnökség.

* **A népesedés.** A főorvosnak a közig. bizottság tegnapi ülése elé terjesztet: jelentése szerint s z ü l e t e t t a város bel és külterületén: 20 ref. 80 és 83 nő 163, róm. 16 fi és 21 nő 37, gör. kath. 3 fi, ág. hitv. ev. 1 fi és 3 nő 4, izraelita 12 fi és 4 nő 16. Összesen 112 fi és 111 nő 223, ezek közül törvénytelen volt 28, halvaszületett 5 fi, 6 nő

11. — Viszont m e g h a l t: ev. ref. 59 fi és 47 nő 106, róm. kath. 14 fi 14 nő 28, gör. kath. 1 nő, ág. hitv. ev. 1 fi és izr. 4 fi, 9 nő 13, összesen 78 fi és 71 nő 149, a születések tehát 74 esettel multák felül a halálozásokat mindössze ami bizony elég szomorú eredmény.

Távirat.

Országgyűlés.

— Saját tudósítónktól —

Budapest február 5

Napirend előtt P o l ó n y i Géza szólalt fel, ki visszautasította F e n y v e s s y tegnapi közbeszólását, mintha ő legutóbbi beszédében uszorásokat és ágensket védett volna.

A belügyi tárcza költségvetésének tárgyalását folytatták ezután, melyhez először M ó c s y Antal és P e r c z e l Dezső szóltak.

Ezután Z i c h y Jenő indokolta a muzeum számára beküldendő köteles példányok ügyében tegnapelőtt beadott indítványát.

W l a s s i c s felelt Z i c h y nek kérvén őt, hogy indítványát vonja vissza, mert ugysis tárgyalásra kerül a miniszter javaslata.

Itt aztán egy különös eset történt. S z i l á g y i elnök kéri, hogy álljanak fel azok, a kik Z i c h y indítványát tárgyal kívánják.

Erre fölállott a baloldal azonkívül C s á k y Albin, B e t l e n Balázs, S z i y Pongrácz és W l a s s i c s miniszter, a mire őt a baloldal zajosan megéljezte.

De a jobboldal P e r c z e l miniszterrel a baloldal és W l a s s i c s ellen szavazott és így az indítvány tárgyalását leszavazták.

A baloldai még ezután is folyton éljezte W l a s s i c s o t.

A második kérvény jegyzék néhány gyászmagyar törvényhatóság volt a házszabályoknak a s z ó l á s s z a b a d s á g o t k o r l á t o z ó módosítása ügyében. L u k á c s Gyula merényletnek nevezi a kérvényeket az ellenzék zajos tetszése közt a szólásszabadság ellen. Irattárba kéri tenni őket.

P e r c z e l miniszter hevesen válaszol s igazat ad a törvényhatóságoknak s helyesli a bizottság javaslatát, hogy a kérvényeket adják ki a belügyminiszternek.

K o s s u t h Ferencz nagy hatás mellett Lukács javaslatát pártolja.

T h a l y Kálmán élesen elítéli azokat a törvényhatóságokat, melyek a szólásszabadságot korlátozni akarják. A történelmet hívja fel ellenük tanunk s kijelenti, hogy a historia szomoruan fog róluk megemlékezni. Lukács javaslatát pártolja.

G y ö r y Elek azt is kifogásolja hogy a kérvényt az ö s s z k o r m á n y n a k akarják kiadni Nekünk nincs összkormányunk (G a j á r i Ödön meg is fogadja a szót s módosítást ajánl hogy a kérvények adassanak ki a kormánynak. T i s z a István és P u l s z k y Ágost a kormány P o l ó n y i Géza és O k o l o c s á n y i Lukács mellett szóltak még s a többség kiadta őket a kormánynak.

Színház.

A kis lord.

(Vigjáték dalokkal és tánczozal 3 felvonásban. Irta B u r n e t t e H u d g s o n, fordította K o m o r Gyula. Először adták a debreczeni városi színházban 1897, febr. 5-én.)

Tegnap este újra bemutató volt színházunkban, még pedig a mi az idei sáisonban szinte csoda számba megy, majdnem teljesen üres ház előtt.

Ennek egyik oka kétségtelenül az lehetett, hogy a páholyok rendes közönségét a szintén tegnap este tartott Schläger-féle hangverseny vette igénybe s így sok páholy gazdátlanul maradt. A földszint sem telt meg kelőleg, de akik ott voltak, annál lelkesebben tapsoltak az est hősnének: H a l m i Margitnak.

De ne vágjunk elébe az eseményeknek, hanem térjünk vissza a darabhoz.

A mit rég nem láttunk már a mai szindarabokban, ez a darab a becsületesség és a jószívűség ótalmára kel és a nemes szívűség szószólójává szegődik. Ez a tendenciája rögtön meghódítja szívünket s elnézővé tesz a darab fogyatkozásai iránt.

Erre ugyan meglehetősen szüksége van a darabnak, mert meséje nagyon sovány, szövevénye alig valami, cselekvénye pedig, legalább is activ drámai értelemben vett cselekvénye, jóformán semmi sincs. Ha nem beszéd alakjában volna szerkesztve, vonzó novella telnék belőle, de az is csak a rövidebb fajtából. A hős, a k i s l o r d nem viszi az eseményeket, hanem azok viszik őt magukkal s az ő haladása csak olyan, mint a vizen lefelé menő hajóé.

Lord Derincourtnak, (Szilágyi) Anglia egyik legbüszkébb peerjének három fia egymás után elhal, még pedig a két idősebbik magtalanul. Legifjabb fiának, akivel házassága miatt feszült viszonyban volt akinek s feleségéről hallani sem akart, maradt egy fia: C e d r i c (Halmi Margit) aki most 10—12 év körül való, eleven, eszes, fürge, jószívű és nemes lelkű serdülő fiu, anyjának szemefénye s egyetlen reménysége.

Erről kapitány özvegye (K o m j á t h y n é) C e d r i c édes anyja arról értésül, hogy férjének minden vagyona elveszett s fia is, ő is a legnagyobb nyomor küszöbén vannak.

Ekkor jelenik meg H a v i s h a m (Bartha) Lord Dorincourt ügyvéde s tudatja az özvegygel fia szerencsését s nagyapjának elhátározását. Megtudja, hogy az öreg lord unokáját rangjához méltóan akarja neveltetni, de nem engedi meg, hogy anyja vele együtt lakjék. Az édes anyja előbb visszaakarja utasítani, de azután fia jövőjére s jelenlegi szerencsétlen anyagi helyzetükre gondolva, — fájó szívvel bár, — de belenyugszik, hogy elhagyják boldog kis fészket s áthajózzanak az Oceanon Angliában.

Az öreg lord, a ki a világgal és önmagával meghasonlott, zsörtölődő vén ember volt, menyét hidegen, sőt zordonan fogadta. — De unokájának aranyos jókedve, természetessége felolvasztja szívének jégkérget s elvégre anyyira megszereti a kis bohót, mintha örökké együtt lettek volna.

Ekkor jelentkezik M i n n i, (Kis Irén) Lord Dorincourt második fiának özvegye, aki első s illetőleg — egyetlen — férjétől kis fiával együtt megszökött s daczára, hogy férjétől el nem vált, újra megesküdött az ifju D o r i n c o u r t lorddal.

Most úgy tünteti föl a dolgot mintha az igazi férjétől való gyermeke Lord Dorincourt törvényes és vérszerint való örökösse volna s ennek igazolása végett leveleket mutat föl ifj. D o r i n c o u r t urtól.

Az öreg lord kétségbeesik hogy az ő szeretett kis unokája Cedric elesik a grófság-

tól s kézzel lábbal küzdött Minni ellen. Ez sikerre is vezetett, mert Minni ellenmondásokba keveredett s végre is kénytelen volt csufosan meghátrálni.

Cedric lett az igazi lord és pedig most már teljes boldogságban, mert nagyatyja édes anyját is magukhoz vette lakásra.

Ez a darab meséjének a gerince.

Van a darabban két érdekes epizód alakja, H o b b s a fűszeres, (Beczko) és Dick, a eszimatizáló. Mind a kettőjüknek az a jogzímük a létezésre, hogy Cedric-et nagyon szeretik. Hobbs azonban gyűlöli az arisztokrátiát és különösen a „gorókokat” s meg nem engedné, hogy egy is rá üljön a lekváros hordójára. Mikor meghallja, hogy az ő kedvencéből is l o r d lett, eleinte hinni sem akarja, de később mégis belenyugodott, mert azt tartotta, a mit a magyar-franczia biztosító társulat, hogy „m i n d n y á j u n k a t é r h e t b a l e s e t”.

Időtöltés végett az I-ső felvonásban „néger táncz” és „faklyászene”, a másodikban „hangverseny” és „jokey-táncz” is fordul elő, a nélkül, hogy a darabnak akár tartalma, akár czélzata kívánna ezeket a barokk díszeket.

A siker fegyvere egyetlen szereplő kezébe volt adva, a H a l m i Margitba. De bezzeg ki is aknáta hálás helyzetét. Mintha csak egyenesen neki irták volna ezt a szerepet. Leány létére olyan pompás fiu volt, mint mindig két ágra hordta volna magát, a mióta megvan. Kedves volt az elragadásig és ügyes a virtuozitásig. Fürgesége azonban mindig kecses, mozgása mindenha aesthetikus volt. Hangja meleg, behizelgő, játéka igaz, természetes és éppen ezért nagy sikerű volt. A jelenlevő distingualt közönség számtalanszor adott kifejezést tetszésének, elismerésének, sőt az első felvonásban gyönyörű rózsabokrétát is kapott, a melyet szeretele jeléül az Örvényi család nyújtott neki.

Szívünkől gratulálunk a kisasszonynak a tegnapi sikerült alakításhoz, a melylyel ujra szaporította igazi művészettel megalkotott szerepeinek eddig is tekintélyes számát.

Ö mellette nyomban meg kell emlékeznünk K o m j á t h y n é n a k kedves, rokonszenves, megható és megnyerő játékáról.

Kitűnő volt S z i l á g y i Vilmos az öreg lord Dorincourt szerepében.

B e c z k ó y és S z i k l a y epizód szerepeikben sok derűtségre adtak okot. K i s I r é n mint mindig, tegnap este is műgonddal játszotta meg igénytelen szerepét.

B a r t h á n a k is igen színtelen munkakör jutott, de a mi hatalmában volt, mindent megtett a szerep értékesítésére.

A betétek nem igen mondhatók sikerülteknek.

S z e n d e Annának a választása sem esett valami kitűnő darabra, de meg némi indispositiója is volt.

A táncz és énekkarok miserabilisan működtek, tán mert érezték, hogy nincsen ott ő reájuk semmi szükség. Legjobb volt még a legutolsó karének, az angol himnusz előadása.

A darabnak $\frac{3}{4}$ 10-kor lett vége.

Hosszu életet nem igen mérünk jósolni a darabnak, de azt hisszük, hogy H a l m i Margit ügyessége néhány telt házat bizonyára fog vonzani. Meg is érdemli!

(Gr.)

A jövő hét műsora. Komjáthy János színgazgató a jövő hét műsorát a következőkép állította össze: Vasárnap »Grant kapitány gyermekei«; este T h a n Gyula népszínműve, a »Paraszthűség«; hétfőn »Nőemancipáció« S z i g ö t i József énekes bohózata; kedden »Egy szegény ifju története« F e u i l l e t t Octáv színműve; szerdán az országos magyar színész egyesület nyugdíjintézete javára »Fedora« S a r d o u hirnevés drámája; csütörtökön új betanulással »Tiszt urak a zárdában« opepette; pénteken a hírlapírók színházi estélye; szombaton »Koldus diák« M i l ö c k e r opepette; — vasárnap délután a Bányamester Z e l l e r opepette, este Tekozló.

A vasárnapi előadás. Vasárnap este Than Gyulának »Paraszthűség« című népszínművét játsszák a debreczeni színpadon. A Paraszthűség nem először kerül színre már harmadévre szép sikert ért el a debreczeni színpadon. A vasárnapi előadásnak különösen az kölcsönöz érdekességet hogy abban a színtársulat legkitűnőbb erői vesznek részt. Játsszanak a népszínműben: Komjáthyné, Komjáthy János, Békessy Gyula, Sziklay Miklós, Püspökné Imre, Kaposi Józsa, Locsarekné, Szilágyi Vilmos, Bartha, Beczkóy stb. A népszínműből tegnap és tegnapelőtt már próbát tartottak a szereplők.

CSARNOK

Gizi kisasszony.

— Elbeszélés a színész életéből. —

Irta: ifj. Mórincz Pál.

(Folyt. és vege.)

— Ha pedig leveleimet visszaküldené, azt úgy tekinteném, minthogy végleg szakítani akar velem, ezt a Gizi kisasszony mondta volt Istvánnak még a tél folyamán, mikor egy izben hevesebben összeszólkoztak.

A régi korcsma helyiség is most füstösebbnek látszott s ha a trücsök valamelyik falhasadékban megszólalt benne vacsorának idején, már nem mulattak többé úgy — e jambor zenén, mint a télen, haem inkább bosszankodtak. S nem volt abban és akkor semmi következetesség, de Pista mégis megcselekedte és visszaküldte Gizi kisasszonynak a leveleit, ki válasz nélkül vette tudomásul ezt.

— Nagyon meghidegült már hozzám! Felizgatott. Nem értettük már egymást. Nem is tudom, hogy mit akartam, de éreztem, hogy terhére vagyok, beszélte Kéry Danibácsinak, az öreg komikusnak, hát visszaküldtem neki a leveleit, szakítottam vele, hogy ne legyen így utjában.

— És én nem is szerettem soha, mondta volt a kövér naiváknál Gizi kisasszony, ahol ugyancsak ujságoltak Istvánnak, hogy a Gizinék van már udvarlója, fiatal is, szép is, gazdag is.

— Tehát megtalálta a szerencséjét — mondta Pista — nevetést erőltetve, pedig a lelke úgy érezte, hogy nagyon fáj.

— Látja, azért is volt magához az utóbi időkben olyan hideg, magyarázta tovább a beszédes naiva, no de azért még sem hittem volna ezt? Látja neki sok az adóssága, ruhái, ékszerei közül is sok a zálogban, szerződése sincs még bizonyos, hát mit is tehetett volna mást a szegény leány?

Egész tavasz volt már ekkor, a gondos madarak fészkeiket csipogva hordogatták, István nézte a felhőket, a vonat zakatolt kanyarogva szaladván a síneken a messze, kékes hegyek felé és elgondolkozott a térről, meg hogy mi is volt a gyűrött papírra? . . .

XII.

— Jól tetted, vigasztalta, biztatta Pistát az öreg komikus, ki nagyellensége volt minden asszonyszoknyának, hogy csak bánatról jök. . . Hisz nem is volt az szerelem, csak a tél, a tél a mi összehozott titeket? . . . Egyedül állottatok, hideg volt s ilyenkor támadnak

a vágyak a meleg családi tűzhely után, vagy egy puha barátai kéz, ha végig simit homlokodon, mennyi keserűség is ellesz feledve? Kacszér játék volt az egész... Tudod Gizi kisasszony ma utazott el?

— Tudom! Levelet is írt. Röviden! Hogy nem felejt el. Szerencsét kívánt. Hogy áldjon meg az Isten s haladjak türelemmel a kiválasztott pályán.

— Okos leány, mondta reá az öreg Danó bácsi, okos leány, mondta borotvátlan állat vakargatva s hegyeset köpve ki a földre...

— Szivtelen, felelte Kéry, ki akkor csakugyan meg is akart halni, de ki azóta maga is vigasztalódott. Oh, mert mese az, hogy a szerelemtől a szívek meghasadnak. De hisz nem is szerette soha a Giza maga mondta?... De ha mégis szeretett volna, ha mégis? és Pista ezen még elgondolkozik, ha mégis?... felsóhajt s a fehér rózsát összetépedesi, ott áll a folyó partján, majd le hajítja a szirmokat, kavargoz az örvény, merül, süllyed a fehér rózsza bimbó... Már késő! sóhajt a virág után s ekkor olyan szomorú, mint a temető, minden körülötte...

És mintha csakugyan temetnének is oly bus nótát dalolnak a vizen az oláh tutajosok. Valami elátkozott tündér kisasszonyról az együgyű oláh nótá, a ki a fekete hegyek közé lett elzárva. hol fekete a víz, fekete a fa, fekete az ég, feketék az emberek gonosz és fekete minden... Szomorú lesz a te sorsod szegény!...

Könyvedvelők figyelmébe!

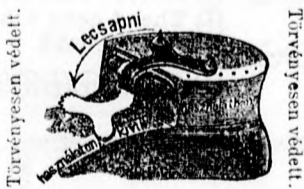
Folyó év márczius hó 1-én kezdődő építkezés miatt többféle lexikonaimat, — valamint általában minden a raktáron lévő könyveimet, — ugyyszólván a beszerzési áron, sőt részben azon alól is, kiáruolni szándákozom, hogy a raktárt kevesbitsem.

Harmathy Pál
antiquarius.

10—15 hektó, saját termésű boromat is eladom hordószámra.

Szabadalmazott

jégsarkantyúk

Ezen igen alkalmas és praktikus jégsarkantyúk minden más fölött előnyt érdemelnek, mert kicsinyek és könnyűek, a cipő sarkát nem sértik, nem kell őket levenni és használaton kívül teljesen láthatatlanok. Utánvét vagy előre küldött 60 krajczarért bérmentve küldi:

Stanek C. A.

Reichenberg (Csehország.)
Kereskedőknek rabhatt.

Eladó

50000 fás gyökeres szőlő ojtmány alang Ripária portátis különféle fajokban, borfajok 110 frt ezre. Csemege 120 forint ezre

Mandel Samu és társa
Kaba (Hajdumegye.)

Kanári előénekesek

ür- és rollikat 8—20 Márkáig utánvét mellett küld
8 napi próba időre. Kicsérelés szabad.
Prospectus ingyen.

W. Heering

tenyésztése és szétküldési üzlete

St-Andreasberg, (Harz) 427.

EISLER IZIDOR

divatáruháza és női divattermében

DEBRECZENBEN, a főposta mellett.

Báli alkalmi toilettek,
báli belépők, jelmez ruhák,
MENYASSZONYI KELENGYÉK

a legszebb kivitelben összeállítva, meglepő olcsón készítettnek.

Dus választék: **legyezők, virágok,**
selyem és bőr keztyükben,
vászon és fehérneműekben,

kül- és belföldi

ruhaszövetek, selymek, pelüsek, bársonyok és
mosó kelmékben.

CLAYTON és SCHUTLEWORTH

mezőgazdasági gépgyárosok

BUDAPEST, Váci-körút 63. szám

ajánlják hírneves

takarmányvágó gépeiket,

nevezetesen mindennemű

szecskavágót,
répavágót,
darálót,

tengeri morzsolót

stb. évtizedek óta legszilárdabbnak ismert jó minőségben.

A nagyérdemű közönség kényelmére ezen gépekből állandó bízománnyal raktár van

DEBRECZENBEN

Bauer és Társa cégénél

Nagy-Péterfia-u. 871. sz. a.,

hol ezen gyártmányok eredeti minőségben a legjutányosabban megszerezhetők s hol kivánságra egész takarmány kamarák berendezésére nézve is minden felvilágosítás a legkészségesebben nyújtatik.

